

o novih mladinskih knjigah lahko zanesejo na lokalne mladinske knjižničarje, ki bodo znali delati z učenci. Čeprav nekaj tega še je, se na to ne moremo več zanašati.

V naših družbah je šola tisto mesto, kjer velika večina otrok začne brati, kjer naj bi vsak otrok doživel bralno atmosfero, in kjer naj bi sposobni odrasli pomagali otrokom, da zrastejo v pozorne bralce za vse življenje. Zato je moj zadnji poudarek: če resnično želimo narediti nekaj, kar bi imelo daljnosežen in stalen učinek na promocijo branja zaradi branja samega, se moramo usmeriti na primerno usposob-

ljenost in dodatno izpopolnjevanje učiteljev in knjižničarjev ter seveda ustvarjanje bralnega vzdušja v vsaki šoli, kjer ne bi smeli govoriti o nezadostnosti knjižnega fonda. Brez tega je vse, kar počnemo, dobro le za nekatere, ne dosegamo pa večine. In rezultati so kratkotrajni in neenakomerni, pokrpani. Kot vidite, ne morem končati drugače, kot sem začel: promocija branja je v vseh ozirih odvisna samo od naše sodbe, kaj je največ vredno.

*Prevedel:
Franjo Jamnik*

NAGRADA IBBY-ASAHI ZA POSPEŠEVANJE BRANJA

1996

(IBBY-Asahi Reading Promotion Award 1996)

IBBY vsako leto podeli priznanje ustanovi ali skupini, ki je z uspešnim programom za pospeševanje branja za otroke pomembno in trajno prispevala k napredku na tem področju. Nagrado IBBY-Asahi za pospeševanje branja v vrednosti enega milijona jenov sponzorira japonska časopisna družba Asahi Shimbun. Letos jo je aprila na sejmu knjig za otroke v Bologni prejela »Mala knjižnica« (»The Little Library«) iz Johannesburga.

»The Little Library« se je rodila iz pobude, izdajati visoko kvalitetne, dostopne in ne drage slikanice za južnoafriške otroke. Večina desetih milijonov otrok, za katere so izdajali knjige, je imela le malo možnosti ali pa nobenih, da bi prišla do dobrih slikanic. Da bi zadovoljila te potrebe, je »The Little Library« organizirala šest delavnic in vključila vanje ljudi iz vseh družbenih skupin, da bi pripravili deset knjig, ki bi poudarjale raznolikost in bogastvo multikulturnega in

večjezičnega okolja. Ta projekt naj bi s pomočjo knjig krepil pozitiven odnos do otrokove materinščine in gradil spoštovanje do vseh jezikov in ljudi, ki jih govorijo.

Ker so želeli zagotoviti uporabo teh knjig v šolah, so razvili integriran jezikovni program in pri tem za izhodišče uporabili knjige. Le te dopolnjujejo barvni posterji z opombami za učitelje, kartice s prevodi v sedem izvirnih jezikov in avdio posnetki zgodb z različnimi variantami naglasov. Dodane so tudi pesmi, igre in lutkovne igre, ki izvirajo iz teh zgodb. Knjige spremlja priročnik, ki je zamišljen kot pomoč in motivacija učiteljem pri uporabi gradiva pri pouku.

Po letu 1994 so izdelali drugi komplet z namenom, da bi s pomočjo zgodb uporabnikom pomagali razvijati matematično mišljenje in jezikovne spretnosti. Kot pri prvem projektu so vse gradivo skrbno preizkusili s kreativnimi učitelji, plesalci, glas-

beniki, pevci, likovnimi umetniki in otroki. Gradivo je še bogatejše in je odraz ogromnih sprememb, ki jih je Južna Afrika doživela v zadnjih dveh letih.

Da bi pri učiteljih vzpodbudila kreativnost, »The Little Library« stalno izobrazuje 28 učiteljev-urednikov, ki razvijajo gradivo za novo serijo na temo o multikulturni, večjezični južnoafriški otroški abecedi.

Žirija za Nagrado IBBY-Asahi za pospeševanje branja priznava »The Little Library« uspešen pristop k uveljavljanju in razvijanju multikulturnih, večjezičnih in multimedijskih projektov, pri katerih sodelujejo odrasli in otroci vseh ras. Otroci so vključeni v proces celo, ko gre za odločitve. Knjige, ki jih projekt razvija, povezujejo vse južnoafriške otroke v skupno kulturno izkušnjo. Ob novi politični situaciji v Južni Afriki je pomembno in potrebno podpreti tiste sile, ki si prizadevajo za demokratično prihodnost novih upov za vse državljane.

»The Little Library« je predlagala za nagrado Danska sekcija IBBY. Žirijo pa so sestavljali člani izvršnega odbora IBBY Julinda Abu Nasr (Libanon), Murti Bunanta (Indonezija), Juan de Isasa (Španija), Jacqueline Kergueno (Francija) in Britt Isaksson kot predsednica (Švedska). Za nagrado so bili predlagani projekti za pospeševanje branja iz 15 držav in IBBY se trudi za mednarodno podporo njihovim izrednim prizadevanjem. Ti predlagani projekti so bili še:

Argentina: Centro de Difusión e Investigación de Literatura Infantil y Juvenil, Córdoba (CEDILIJ)

Dejavnosti za pospeševanje branja zajemajo raziskovalno, založniško, dokumentacijsko in informacijsko delo. Center širi svoje službe v oddaljene in manj privilegirane predele Argentine. Brezplačno zagotavlja gradivo kot »Bralni menu«, časopis za književnost za otroke in mladino *Piedra libre* in svetovalno službo.

Brazilija: Fundação Nacional do Livro Infantil e Juvenil (FNLIJ)

Center deluje 31 let v deželi, kjer je 50% prebivalstva (približno 150 milijonov ljudi) starega manj kot 14 let in si le nekaj od njih lahko privoščijo nakup knjig. V svojih programih za pospeševanje branja, knjig in knjižnic vključuje FNLIJ tako zasebne kot državne organizacije.

Hrvaška: Projekt Svet pravljic

Ta projekt je požel veliko priznanja, ker je vzpodbujal branje med mladimi na Hrvaškem v času vojnega in povojnega trpljenja. Projekt, ki črpa inspiracijo v pravljicah slavne mladinske pisateljice Ivane Brlić-Mažuranić, poudarja estetske in človeške vrednote v zgodbah in vzpodbuja otroško ustvarjalnost s pomočjo dramske in upodabljaajočih umetnosti.

Estonija: Estonska knjižnica za otroke

Estonci so vedno veljali za narod, ki veliko bere, a vsi starši ne zmorejo kupovati knjig. Estonska knjižnica za otroke, ki skrbi, da otroci pridejo v stik s knjigami, je razvila številne dejavnosti, s katerimi vzpodbuja ustvarjalnost in bralne interese otrok.

Francija: Lis avec moi! ADNSEA

ADNSEA naj bi približal branje tistim delom severne Francije, ki jih zaradi visoke stopnje nezaposlenosti in šolskega osipa pesti velika socialna nepravilnost in za katero je značilno veliko število priseljenec. Tu tako rekoč ni možnosti dostopa do knjig in branja. Projekt »Lis avec moi!« (Beri z menoj!) se osredotoča na predbralne dejavnosti, kot je branje naglas in ustvarjanje kulturnega okolja, v katerem bi lahko otroci in odrasli odkrivali prijetnosti besed in jezika.

Grčija: Center za otroške in mladinske knjige

Med inovativnimi projekti tega uveljavljenega centra je projekt »Modra torba«, imenovan po zaboju, v katerem

knjižničarji in učitelji prenašajo knjige in gradivo za programe pospeševanja branja v odročne kraje.

Guatemala: Biblioteca Popular de Panajachel

Ta vzorčni knjižnični projekt deluje že nekaj let v majhni guatemalski skupnosti s podporo večjih družb, majhnih knjižnic in skupine »Friends of the Library« v ZDA (Shaker Heights City School District, Ohio). Obiskovalci, tudi ameriški veleposlanik, pomagajo pri uveljavljanju knjižnice in pri pridobivanju potrebnega gradiva v jezikih, na katerih temelji majevska kultura. Cilj projekta je razviti Biblioteco Popular de Panajachel v regionalno knjižnico s tem, da se knjižnična služba razširi na vse podeželske in vaške šole okrog jezera Atitlan, vključno s potujočimi knjižnicami-bibliobusi in knjižnicami-ladjami.

Iran: Družinska knjižna torba

Ta prostovoljni projekt, ki vključuje deset družin v izkušnji globinskega branja, omogoča knjižničarjem, da razvijajo nove načine pospeševanja branja. Kriteriji za izbor knjig temeljijo na družini kot kulturni enoti.

Izrael: Knjižnica na kolesih Palestinskega centra za nenasilje

Ta mobilna knjižnica razdeli približno 5000 knjig na leto palestinskim otrokom in njihovim družinam, krščanskim in muslimanskim, v njihovem okolju.

Japonska: Braillova knjižnica Fureai Bunko

Ta, leta 1984 ustanovljena knjižnica, je opravila pionirsko delo s pripravo bralnega gradiva v Braillovi pisavi za slepe

otroke in njihove starše. Knjižnica potrebuje podporo, da bi lahko izšolala mlade ljudi, ki bi nadaljevali z njenim delom.

Latvija: Ustvarjalna skupina Uldis Auseklis

Ta edinstvena skupina, ki jo sestavljajo pisatelj, pevec, igralec in prevajalec, gradi mostove med knjigami in bralci. Sodeluje z 92 knjižnicami za otroke v Latviji pri pospeševanju branja v šolah. Skupina tudi izdaja *Sastesim Astes*, edino revijo s področja književnosti za otroke v Latviji.

Rusija: Državna knjižnica st. petersburškega okrožja

Knjižnica si prizadeva pridobiti sredstva za preureditev svojega oddelka za otroke, da bi lahko predstavila branje kot privlačno alternativo drugim medijem.

Švedska: Primer šole v Markarydu

Knjižničarji, vzgojitelji in učitelji občine Markaryd so ustvarili vzorčni primer za skupno delo s knjigami za otroke. Markarydske otroke sistematično spremljajo od prvega šolskega leta do gimnazije in jim pomagajo do kar najboljšega jezikovnega znanja.

Švica: »Bralni virus«

Projekt, ki ga po nemško imenujejo »Lesebazillus« in »Virus Lecture« po francosko, je zamišljen, da bi vzpodbujal (»inficiral«) šolarje z zanimanjem za branje. Pripravljen je po meri otrok in se ujema z razvojnimi stopnjami mladih bralcev. Otroci predstavljajo knjige svojim vrstnikom s pomočjo nahrbtnika, polnega knjig, ki ga prinesejo naravnost v razred.

Pripravila Breda Mahkota